

Tuncər Cücənoğlu

TUNEL ƏHVALATI

Tərcümə edən:
ELVİN NURİ

İSTANBUL–1994

İŞTİRAKÇILAR:

GƏNC QADIN – *yaxşı geyimli, mübariz xarakterli. 30 yaşlarında;*

QADIN – *orta təbəqədən bir evdar xanım. 35 yaşlarında;*

GƏNC QIZ – *aşağı təbəqədən, uyğunsuz, həddən artıq, gözə girən formada geyinib-keçinib, 20 yaşlarında;*

KİŞİ – *intellektual görünüşlü, 45 yaşlarında;*

CAVAN OĞLAN – *tələbə, 20 yaşlarında;*

SÜRÜCÜ – *rəsmi geyimli, 40 yaşlarında;*

ZAMAN: *bizim günlər;*

MƏKAN: *Qaraköydə Tunelə çıxası vaqonun içi.*

(İçəridə Kişi, Qadın, Cavan oğlan və Sürücü var. İntellektual görünüşlü kişi kitab oxuyur. Hərdənbir saatına baxıb, “of”layıb-“uf”layır. Qadın olduqca sakitdir, hörmə ilə məşğuldur. Cavan oğlan qulaqlarını tutub, musiqiyə qulaq asır, hərdənbir ayaqları və əlləri ilə ritm tutur. Laqeyddir, öz aləmindədir, elə bil ki, başqalarını heç görmür. Sürücü pul qabını çıxarıb, nə isə hesabladığını bildirən hərəkətlər edir. Lakin Sürücünün üzü getdikcə bədbin görünüyə çevrilir. Gənc qız əlində makiyaj çantası ilə damdar paltarlarına güc gələrək, içəri girir. Bir yerdə oturur, makiyaj çantasını açaraq, bəzənməyə başlayır. Bu vəziyyət bir müddət davam edir. Bir az sonra Gənc qadın sürətlə içəri girir. Gözləri ilə axtarıb, bir yerdə oturur.)

GƏNC QADIN. Sabahınız xeyir!

QADIN. Sabahınız xeyir!

(Gözləmə bir az da davam edir)

GƏNC QADIN. Bu, nə vaxt tərənəcək?

QADIN. Bilmirəm.

GƏNC QADIN. İşimiz-gücümüz var axı...

QADIN. Elədir.

(Gözləmə davam edir)

GƏNC QADIN. *(Sürücüyə)* Eyy, qardaş! Nə vaxt tərənəcək?

(Sürücü öz işindədir, eşitmir)

GƏNC QADIN. İşə bax!.. Oralı deyil... Məndən başqa heç kim də soruşmur. Quzu kimi oturublar... Eyy, qardaş!.. *(Yerindən durub, Sürücüyə tərəf gedir.)*

KİŞİ. *(Yavaşca)* Bu qadının cinsi problemi var.

GƏNC QADIN. *(Eşidir)* Siz nə deyirsiniz, cənab? Deyin görək, hansı qadının cinsi problemləri var?

KİŞİ. *(Özünü yığışdırır)* Şey... Oxuduğum kitabdakı qadının...

GƏNC QADIN. Hə... Elə olsun... *(Sürücüyə)* Qardaş!.. Qardaş!.. *(Əli ilə dürtmələyir)* Nə vaxt tərənəcəyik?

SÜRÜCÜ. Partlama!..

GƏNC QADIN. Kobudlaşmayın! Sizdən bir şey soruşdum...

KİŞİ. Dediym kimi, bu qadının cinsi problemi var.

SÜRÜCÜ. Əşi, hamı kimi sən də gözlə də... Nəsə var ki, getmirik də... Əlbət, bir səbəbi var.

GƏNC QADIN. Nə vaxt gedəcəyik? Deyin də... Əstafurullah!.. Sizə demirəm, deyin?!..

SÜRÜCÜ. *(Nazlı)* Deyə bilmərəm.

GƏNC QADIN. Gizlidir?

SÜRÜCÜ. Əşşi, nə gizli?!.. Gizlilik qalıb ki?!.. Bas pult deyilən o zəhrimarı, istədiyini kanalı seç. *(Tərif edir)* Tık!.. *(Olduğu kimi deyir)* Bi bi si... Tak!.. Te ve beş... Tık! Tık!.. Sat 1... Tak, tuk, tak!.. Re te le... Alt-alta, üst-üstə... Dost ol, yoldaş ol... Yunan-Roma güləşi var, yağlısı var...

GƏNC QADIN. Sən nə danışırısan, qardaş? Bu, nə danışır?

SÜRÜCÜ. Elə ki, uşaqları başına yığıb, süfrə arxasında oturmusan... Burdan da deyirsən ki, bir baxım görək, bu lənətə gəlmiş dünyada nələr baş verir. Lənətə gəlmiş söyüb-sulayırsan... Aman Allah, şorba ağzından-burnundan tökülür.

GƏNC QADIN. Bunların indi nə əlaqəsi var?

SÜRÜCÜ. Əlaqəsi olmamış olar, xanım?!.. Gizlilik deyilən şey bu dünyada qalmayıb. Nə deyiblər, ibadət də gizli, qəbahət də...

GƏNC QADIN. Bir az diqqətli olsanız, istəmədiyiniz mənzərələrlə qarşılaşmırsınız... İndi siz mənə deyə bilərsiniz ki, nə vaxt tərپənəcəyik?

SÜRÜCÜ. Biz indi bir saatdır ki, boş-boşuna danışırıq?

GƏNC QADIN. Məlumatlandırmaq məcburiyyətindəsiniz.

SÜRÜCÜ. Keç otur yerində. Vaxtı gələndə, gedəcəyik!

GƏNC QADIN. Axı, niyə demirsiniz, qardaş?

SÜRÜCÜ. Bu, ağızdır, e!.. Hamının sualına cavab versəm, ohoooo!..

GƏNC QADIN. Mən hamı deyiləm... Sualıma cavab gözləyirəm...

SÜRÜCÜ. Gözlə. Gözləmək pulla deyil ki... Gözləyənin dəriyi, gəbərmiş...

GƏNC QADIN. Qardaş, deməyəcəksiniz?

SÜRÜCÜ. Əşşi, sən bəlasan, nəsen?!

GƏNC QADIN. Sadəcə, vətəndaşam.

SÜRÜCÜ. *(Əsəbləşir)* Əşşi, uzatma, keç yerinə! Bir də ki, bu qədər hər şeylə maraqlanma. Nə deyiblər, kimi marağından, kimi... Əstafurullah!

GƏNC QADIN. *(Əsəbləşərək, yerinə aylaşanda)* Düşəndə, sizdən şikayət edəcəyəm.

SÜRÜCÜ. Hara istəsən, şikayət elə! Yorulma, adımi da deyim. Yadında qalmırsa, dəftərə yaz. Deyərsən ki, Hayri Çabukun salamları var... Hamısını öpürəm. Onsuz da verdikləri bu pulla ancaq onları öpmək olar... İşə keçdik də!.. *(Əsəbi-əsəbi qalxır, deyinə-deyinə çıxır. Vaqonun qapısını da örtüb gedir.)*

GƏNC QADIN. *(Yerində oturur)* Elə bil ki, bir qəbahət iş gördüm. Bu kişidən şikayət edəcəyəm.

KİŞİ. Mənasızdır.

GƏNC QADIN. Yəni belə oturaq?

QADIN. Hələ indi gəlmisiniz... Bəs, biz neyləyək? Mən bir saatdır gözləyirəm.

GƏNC QADIN. Bir saatdır, gözləyirsən?.. İnanmaram...

QADIN. Hə, gözləyirəm, düz bir saatdır...

GƏNC QADIN. Gözləməyə də davam edəcəksən?

QADIN. Hə, edəcəyəm...

GƏNC QADIN. Boş-boşuna gözləyəksən, hə?

QADIN. Xeyyyr... Boş-boşuna yox... Baxın, toxuyub qurtarıram. Qardaşımın

oğluna bir jilet... Bir sıxıntı olan kimi, o dəqiqə çantamdan çıxarıram... Qaldığım yerdən davam edirəm... Bura İstanbuldur... Vaxtı dəyərləndirmək lazımdır... Qulağı cingildəsin, bunu mənə Şeynaz xanım öyrətmişdi, qonşumdur. Çox ağıllı qadındır. Amma ərini əlində saxlaya bilmədi, pırrrr, quş kimi uçurdu... Bax, belə bir fiştırığın dalına düşüb, Hüsnü yuvadan uçdu...

KİŞİ. *(Gənc qadının əsəbdən yerində dayana bilmədiyini, qıvrıldığına görə)* Əsəbləşməyin, xanım... Xahiş edirəm!..

GƏNC QADIN. Az qaldı ki, məni döysün.

KİŞİ. Döyə bilməz... Çünki yoxdur... Getdi...

GƏNC QADIN. *(Təəccüblə)* Getdi?.. Hara?..

KİŞİ. Mən hardan bilim, xanım, getdi də...

QADIN. Bəlkə, bir işi var... Bəlkə də, sıxışdı, tualetə getdi...

GƏNC QADIN. Vəzifəsini atıb getdi. Siz də şahidsiniz... Elə deyil?

KİŞİ. Necə olsa, getmək üçün bir səbəbi var. Dərinə getməyinizin sizə nə xeyri olacaq? Hara getdiyini bilsəniz, əlinizdən bir şey gələcək? Bircə marağınızı yox eləmiş olacaq, elə deyil?.. Özünü yormayın, dəyməz...

QADIN. Düz sözə nə deyəsən?!

KİŞİ. Xanım, bir saat yarım ki, burdayam. Nə vaxt yola düşəcəyimiz haqda heç nə deyə bilmərəm. Üstəlik, yarım saat sonra keçirilən iclasa çatmalıyam. Ona görə də tədbirli davranıb, həmişə evdən tez çıxıram. Xanım, Kafkanı tanıyırsınız?

GƏNC QADIN. Bildiyimiz yazıçı Kafka?

KİŞİ. Gözəəl... Bax, o...

GƏNC QADIN. Kafkanın nə dəxli var?

KİŞİ. Xanım, yaşadığımız sürreal şeylərdir. Heç bir hadisənin, vəziyyətin səbəbi məlum deyil...

GƏNC QADIN. Təəccüb olunası işdir.

KİŞİ. Təəccüblü heç nə yoxdur. Əgər vaxtında hərəkət etsəydik, ya da bütün bu bilmədiyimiz səbəblər bizə açıqlansaydı, bax, yalnız onda təəccüblənərdim. Əslində, ortada bir az da Bekketvari vəziyyət var. Bəli, bəli, Bekket. Əhsən mənə, bu daha düzgün identifikasiya (adlandırma) oldu.

GƏNC QADIN. Təəccüb edirəm. Çünki siz oxuyub, yazmış adamsınız və ancaq danışırırsınız. *(Hiddətlə yerindən qalxır. Bəzənən Gənc qızın yanına gəlir.)* Nəylə məşğulsan?

GƏNC QIZ. Mən?

GƏNC QADIN. Hə, sən.

GƏNC QIZ. Bir az sonra mənə qulaq asacaqlar... Bəyənsələr, işə qəbul edəcəklər. Elə həyəcanlıyam ki... Birdən bəyənməsələr? Amma bəyənsələr, yaşadığ... İşə başlayacağam.

GƏNC QADIN. Bu, nə işdir?

GƏNC QIZ. “Fərəh” şadlıq evində müğənni olacağam... Bu işi Xeyrəddin qardaş tapıb. Dedi: “özünü bəyəndirməlisən”. Birdən bəyənməsələr? Görəsən, bəyənmələri üçün nə etməliyəm?

GƏNC QADIN: Hər şeydən qabaq ora çatmalısən... Bax, hələ də burdayıq!

Getmir, gözləyirik!

GƏNC QIZ. Bacı! Yarığım çox açıqdır? Xeyrəddin qardaş dedi ki, “qızım, çəkinmə... Nəyin var, qoy ortalığa... Yoxsa, bəyənməzlər...”

GƏNC QADIN. *(Musiqi dinləyən Cavan oğlanın yanına gəlir. Bir müddət baxır...)*

Eyy!.. Bura bax...

CAVAN OĞLAN. *(Özünü dinlədiyi musiqi parçasına, sanki, təslim edib... Əlləri ilə, ayaqları ilə ritmə uyğunlaşaraq)* Oynama şıkıdım, şıkıdım...

GƏNC QADIN. Cavan oğlan, bir bura bax da...

CAVAN OĞLAN. Hamısı sənindir?

GƏNC QADIN. *(Digərlərinə)* Bu da gəncliyin vəziyyəti... Eh, oğlum! *(Əli ilə dürtmələyir)* Bax da!..

CAVAN OĞLAN. Hamısı sənindir?

KİŞİ. *(Qadına)* Sizə dedim... Bu qadının cinsi problemi var...

QADIN. Allah ərinə səbr versin... Beş dəqiqə yerində oturmadı... Qadın bir az ağır olar... Mən belə olsam, bizim kişi bircə gün belə, məni saxlamaz... O dəqiqə qapıdan çölə qoyar...

(Gənc qadının əli belində, beləcə, Cavan oğlana səbrlə tamaşa edir.)

GƏNC QIZ. Xeyrəddin qardaş dedi ki, bu gecə yaxşı yat, yoxsa, səsin çıxmaz. Yuxusuzluq səsi pis günə qoyurmuş... Sağ olsun, Xeyrəddin qardaş hər yolu mənə öyrədir... Bu yaxşılıqlarının əvəzini necə çıxacağam, bilmirəm...

GƏNC QADIN. *(Daha dözə bilmir, Cavan oğlanı silkələyir)* Bir dəqiqə mənə qulaq asa bilərsən?

CAVAN OĞLAN. Oynama şıkıdım, şıkıdım...

GƏNC QADIN. *(Cavan oğlanın başından qulaqlığı çəkir)* Bax!

CAVAN OĞLAN. *(Təəccüblə)* Nə olub, xanım?

GƏNC QADIN. Sən nə işlə məşğulsan?

CAVAN OĞLAN. Şey... Musiqiyə qulaq asıram.

GƏNC QADIN. Bütün gün?

CAVAN OĞLAN. Fərsət tapdıqca... *(Təəccüblə)* Bir də ki, bunun sizə nə dəxli var?

GƏNC QADIN. Oğlum, sən hardasa işləyirsən?

CAVAN OĞLAN. Tələbəyəm. Niyə soruşursunuz?

GƏNC QADIN. Bura nə vaxt gəlmisən?

CAVAN OĞLAN. *(“Görəsən, dəlidir” deyirmiş kimi baxır Gənc qadına)* Üç ildir. Universitetə daxil olandan bəri burdayam.

GƏNC QADIN. İstanbula gəlməyini yox, bura nə vaxt gəldiyini soruşuram.

CAVAN OĞLAN. *(Hələ də başa düşməyib)* Bura?

KİŞİ. Mən gələndə, orda oturmuşdu, şıkıdım qulaq asırdı.

GƏNC QADIN. Ay səni!.. Özü də tələbədir... Cavan oğlan, xəbərin var ki, burda iki saatdır gözləyirsən?

CAVAN OĞLAN. İki saat olub?.. Ay səni!.. Elə gözəl musiqilər var ki, adam heç

bilmir ki, vaxt necə keçir... Bax, bu da musiqinin qüdrəti... Qulaqcığımı verin də...
İndi qıracaqsınız... (*Gənc qadına verdiyi qulaqlığı alır*)
GƏNC QADIN. Başa düşürsən ki, iki saatdır bu, hərəkət eləmir?
CAVAN OĞLAN. Neyləyim?.. Gözləyiriksə, gözləyək... Əlimdən nə gəlir?!GƏNC QADIN. Adını da tələbə qoymusan... Bu yaşa qədər sənə vətəndaşlıq dərslərini keçməyiblər? Heç maraqlanmırsan? Bir deməzlər ki, niyə getmirik? Haqqı axtarmağın, səbəbləri araşdırıb, işin bayrağı olmağın sənə vəzifən olduğunu bilmirsən?
CAVAN OĞLAN. Əstafurullah! Siz nə danışırırsınız, xanım? Mənə nə?
GƏNC QADIN. Sənə nə?!
CAVAN OĞLAN. Hə, mənə nə? Əlimə nə keçəcək? Məndən böyük qardaşlarım nə qazandı? “Hər qoyun öz ayağından asılır”ı əvvəldən öyrənsəydilər, bütün bunlar başlarına gəlməzdi. (*Cavan oğlan qulaqlığını başına keçirir. Yenə ritmə uyğun olaraq, musiqini qulaq asmağa davam edir.*)
GƏNC QADIN. Sən necə də qoyunsanmış...
CAVAN OĞLAN. (*Sanki, bir yarışma proqramında imiş kimi*) Hə, hə...
GƏNC QADIN. Səni məktəbdən çıxartsınlar?
CAVAN OĞLAN. Hə, hə...
GƏNC QADIN. Atanı işsiz qoysunlar?
CAVAN OĞLAN. Hə, hə...
GƏNC QADIN. Universiteti bitirəndən sonra, səni də işsiz qoysunlar?
CAVAN OĞLAN. Hə, hə...
GƏNC QADIN. (*Digərlərinə*) Daha sözü yoxdur... Deməli, bunlar bu qədər hissiyatsız olublar...
KİŞİ. Tipik on iki sentyabr uşağıdır...
GƏNC QADIN. Bəs, siz? Siz də hər halda, on iki mart uşağısınız?!
KİŞİ. (*Xətrinə dəyir*) Biz heç olmasa, danışırıq... Bunlar birdəfəlik gediblər, xanım...
CAVAN OĞLAN. (*Qulaqcığını çıxarıb, Kişiyə qışqırır*) Əmi, siz Ayda yaşayırsınız? Yoxsa, “mühakiməsiz insaf” haqda heç nə eşitməmişiz? Bir az etiraz, daha əvvəlki kimi deyil, tak, tak, tak, tak... Mort! (*Qulaqcığı taxır, ritmə uyğunlaşaraq*) Oynama şıkıdım, şıkıdım...
GƏNC QADIN. Bitib, bitib, hər şey bitib... Hamının axırındır... Amma mən bu işdən əl çəkməyəcəyəm. (*Sürətlə qapıya tərəf qaçır, açmağa çalışır.*) Açılmır... Bu qapı bağlanıb... (*Güc gəlir*) Yox, açılmır...
KİŞİ. (*Könülsüz şəkildə yerindən durur, cəhd edir, açmağa çalışır*) Doğrudan da bu qapı açılmır...
QADIN. Kişi gəlib açar...
GƏNC QIZ. Xeyrəddin qardaş dedi ki, heç nəyə fikir vermə, bu işin başqa çarəsi yoxdur... Nə istəsələr, elə... Nə istəsələr, ver”.
KİŞİ. (*Açmağa çalışır*) Məhkəmə deyil! Açılmır! (*Yerində oturaraq üçün addımlayır*)
GƏNC QADIN. Bir dəqiqə! Mənə qulaq asın! Sən də qulaq as mənə, yoxsa, heç

müğənni ola bilməzsən!

GƏNC QIZ. Xeyrəddin qardaşım dedi ki, ver, xilas ol.

GƏNC QADIN. İndi Xeyrəddin qardaşın yeri deyil.

GƏNC QIZ. Razı salsam, işim alınar.

GƏNC QADIN. Mənə qulaq as!

GƏNC QIZ. Yaxşı.

GƏNC QADIN. *(Qaçır. Cavan oğlanın başından qulaqlığı çəkir)* Sən də qulaq as mənə! Baxın, burda qalmışıq. Bu miniyin hərəkət eləməsi qalsın bir qırağa, heç burdan çölə çıxa bilmirik... Bir özünü zə gəlin! Başımıza gələnlərin hamısı sizin laqeydliyinizdəndir... Bütün bunları yoluna qoymaq üçün bir az cəhd göstərmək lazımdır. Hamımız bir yerdə! Əvvəlcə, burdan xilas olaq, sonra mətbuata, məclisə - hər yerə xəbər verək. Danışaq! Mücadilə aparaq!

KİŞİ. Bunları çox eşitmişik.

QADIN. Bizim kişi eşitsə, məni doğrayar.

GƏNC QIZ. Xeyrəddin qardaş!

CAVAN OĞLAN. Mühakiməsiz!

GƏNC QADIN. Susun! Susun! Mənə qulaq asın! Dünən bir hakim liftdə qaldı... Düz bir saat... Bax, elə bu cür laqeydliliklə hakimi ordan çıxara bilmədilər. O məqamda yanğın başladı və çölə çıxa bilmədiyi üçün kişi kömürə, quruma döndü... Birdən yanğın başlasa, siz, elə bilirsiniz ki, kömür, qurum olmayacaqsınız, qoyunlar?!

(Birdən əvvəlcə Kişi, sonra Qadın, daha sonra Cavan oğlan və arxalarınca da Gənc qız qapıya tərəf qaçirlar.)

GƏNC QADIN. *(Qışqırmağa başlayır)* Bura baxın! Qapı bağlanıb, burda qalmışıq!

KİŞİ. Kömək edin!

QADIN. Kömərəək!

CAVAN OĞLAN. *(Həm qapıya güc gəlir, həm də)* Eeeeeeyyy! Eeeeeeyyy!

(Qışqırıqlar davam edərkən, Cavan oğlanın qulaq asdığı hissə uca, yüksək səslə bütün salonu bürüyür.)

S O N

İstanbul, 1994

Tərcümə edilmə tarixi:

24 Aprel 2021